

Asiantuntijalausunto

Metsähallitus

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta 17.5.2024

sähköposti: mmv@eduskunta.fi

**Kirjallinen lausuntopyyntö HE 34/2024 vp Hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi
Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain, metsästyslain 89 §:n ja kalastuslain 99 ja 108
§:n muuttamisesta**

Metsähallitus kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Metsähallitus viittaa asiantuntijalausunnossaan 15.9.2023 antamaansa lausuntoon hallituksen esitysluonnoksesta maa- ja metsätalousministeriölle (Lausuntopyyntö 24.7.2023 VN/21767/2023-MMM-1). Edellä mainittua lausuntoa täydentäen todetaan seuraavaa.

Resursointi ja alueellinen toimivalta

Metsähallituksen erävalvonnan resurssit ovat lakisääteisiin tehtäviin suhteutettuna varsin rajalliset. Valvottavaa pinta-alaa on n. 1 milj. ha per erätarkastaja. Valvonnassa pitäisi pystyä suoriutumaan erävalvonnalle määritetyistä lakisääteisistä tehtävistä mm. varmistuen siitä, että metsästys ja kalastus on kestävää ja lupien mukaista. Valvonnan olisi syytä olla tehokasta niin, että toimivalta on tarkoituksenmukaista ja oikeassa suhteessa tehtävään. Ennen poliisikoulutetuille erätarkastajille myönnettiin erityiset poliisivaltuudet, jotka olivat voimassa kunkin poliisilaitoksen alueella riippumatta maa- tai vesialueen omistuksesta. Sittemmin vuonna 2005 voimaantullut erävalvontalaki kavensi alueellista toimivaltaa merkittävästi. Erätarkastajan toimivalta on sidottu erävalvontalain 11 §:n poikkeuksin valtion maihin ja vesiin. Alueellista toimivaltaa koskeva kysymys luonnonvararikollisuuden kentällä on edelleen valtakunnallisesti ratkaisematta ja se liittyy kiinteästi mm. lajien suojeluun.

Saaliintarkastusoikeus on käytännön valvonnan toteuttamisen edellytys

Valitettava tosiasia on, että perustyökalu metsästyksenvalvontaan puuttuu, eikä saaliintarkastusoikeus nyt ehdotetulla todennäköisyyskynnyksellä "syytä epäillä" välttämättä vielä tätä perusongelmaa ratkaise.

16.5.2024

Valvonnan ja sen tehokkaan toteutumisen kannalta olennaista olisi, että erätarkastajalla olisi oikeus saada saalis nähtäväksi. Yhdessä saaliin tarkastamisen ja tapahtumapaikkatutkinnan kanssa voitaisiin muodostaa mahdollisimman todenmukainen käsitys tapahtumista.

Enenevässä määrin on tapauksia, joissa eläin viedään liiteriin tmv., eikä sitä esitetä valvontaviranomaiselle. Tämä aiheuttaa mm. suurriistan metsästyksessä sen, että ei pystytä katsomaan onko ammutussa kohteessa kyse esim. suojatusta emästä tai vielä rauhoitetuista pennuista. Saaliintarkastusoikeuden puuttuminen vaikeuttaa myös vahinkoperusteisen poikkeuslupapyyntin valvontaa.

Luonnonsuojelulain sääntelyn valvonta maastossa on vaikeaa, ellei jossain tapauksissa mahdotonta, jos valvojalla ei ole saaliintarkastusoikeutta, jonka avulla voisi valvoa onko ammuttu rauhoitettuja lajeja.

Myös lupaehtoina olevien saaliskiintiöiden noudattamisen valvonta on ollut mahdotonta ilman saaliintarkastusoikeutta.

Valtion maiden kan lintuluvat ovat haluttuja, mutta riistalaskentoihin perustuvina tarkoin kiintiöityjä. Kun lupia ei enää joillekin alueille saa, näkyy tämä kasvavana kysyntänä vesilintu- ja jänisluvulle. Voi olla, että näillä luvilla metsästetään myös kan lintuja. Tarkastusoikeuden nojalla voitaisiin valvoa myös sitä, että on metsästetty sitä riistaa, mille on hankittu lupa.

Käskyvalta ja niskoittelun säätäminen rangaistavaksi on tarpeen

Erätarkastajan virkatehtävä on valvoa, ennalta ehkäistä ja selvittää erävalvontaan kuuluvassa laajuudessa erävalvontaan kuuluvia rikoksia. Tätä tehtävää hoidetaan neuvoin, ohjein, kehotuksin, käskyin ja tarvittaessa rikosoikeudellisin seuraamuksin. Tällä hetkellä erätarkastajan käskyltä puuttuu velvoittavuus ja rangaistusuhka. Niskoittelu on säädetty rikoslaissa rangaistavaksi ainoastaan poliisimiestä, rajavartiomiestä ja tullimiestä vastaan. Tämä on selkeä puute.

Erävalvontalain 6 §:n tarkennus siitä, että kulkuneuvo on erätarkastajan antamasta merkistä pysäytettävä, on myös tarpeen käytännön valvontatarkastusten tekemiseksi.

Esitutkinnan turvaaminen vaikuttaa erityisesti vakavimpien rikosten rikosvastuun toteutumiseen

Metsästysrikokset ovat piilorikollisuutta ja näyttö rikosasiassa tukeutuu yleensä laite-etsinnässä saatuihin tietoihin epäiltyjen, koirien tai ajoneuvojen liikkeistä. Myös tekijöiden välisellä viestinvaihdolla voi olla ratkaiseva merkitys. Teknisen laitteen saaminen viranomaisen haltuun heti kiinnioton hetkellä turvaisi tulevan pakkokeinolain mukaisen laite-etsinnän. Haltuunotto-oikeudella voidaan varmistua

16.5.2024

siitä, että rikoksen näytöksi potentiaalisesti saatava data on laitteessa vielä laite-etsinnän hetkellä.

Erätarkastajalle ehdotetaan säädettäväksi oikeus kieltää pääsy tietyllä alueella, tutkittavan kohteen lähelle, esineen siirtäminen tai muu vastaava toimenpide esitutkinnan turvaamiseksi. Tällä parannettaisiin rikosvastuuta mm. säilyttämällä rikosentekopaikka paikkatutkintaa varten koskemattomana.

Tarvittaessa lisätietoja lausunnosta erävalvontapäällikkö Henri Pelkonen, henri.pelkonen@metsa.fi, +358401981623.

Juha S. Niemelä
pääjohtaja